

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Синенка Ігоря Миколайовича «Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
галузі знань 07 Управління та адміністрування

Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлюється глибинними трансформаційними процесами, що відбуваються в аграрному секторі економіки під впливом цифровізації, глобалізації та посилення конкуренції на світових ринках продовольства. Сучасний етап розвитку аграрного виробництва характеризується зростанням ролі інформації як стратегічного ресурсу, що визначає ефективність управлінських рішень, продуктивність виробництва та конкурентоспроможність підприємств. В цих умовах формування та розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури набуває ключового значення як основи цифрової трансформації аграрних підприємств.

Додаткову актуальність дослідженню надає перехід України до цифрової економіки, що супроводжується активним впровадженням цифрових платформ, технологій обробки великих даних, штучного інтелекту та електронного урядування. Ці процеси вимагають адаптації аграрних підприємств до нових умов функціонування, формування ефективної цифрової інфраструктури та інтеграції сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери їх діяльності. Водночас наявність невирішених теоретичних та прикладних аспектів розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури, зокрема щодо оцінювання рівня її розвитку, ефективності використання та впливу на результати діяльності підприємств, зумовлює потребу в подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі.

Актуальність обраної дисертантом теми підтверджується також її відповідністю пріоритетним напрямам наукових досліджень та зв'язком із комплексною науково-дослідною темою Уманського національного університету «Концептуальні засади та механізми сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0121U112522), в межах якої обґрунтовуються сучасні підходи щодо сталого розвитку аграрного сектору на засадах цифрової трансформації, інноваційності та підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Структура та зміст дисертаційної роботи Синенка І.М. характеризуються логічною завершеністю, системністю викладення матеріалу та чіткою орієнтацією на досягнення поставленої мети дослідження. Послідовність розгляду наукових положень забезпечує комплексне розкриття проблематики розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств від поглиблення теоретико-методичних засад до обґрунтування прикладних механізмів та стратегічних орієнтирів цифрової трансформації.

У першому розділі дисертації здійснено ґрунтовне теоретичне узагальнення сутності інформаційно-комунікаційної інфраструктури та цифровізації аграрних підприємств. Автором не лише систематизовано існуючі наукові підходи, а й удосконалено понятійно-категоріальний апарат, зокрема запропоновано трактування інформаційно-комунікаційних технологій як інтегрованої цифрової екосистеми управління діяльністю підприємства. Важливим є формування системної моделі цифровізації аграрного виробництва, що дозволяє комплексно відобразити взаємозв'язок між передумовами цифрової трансформації, технологіями та результатами їх впровадження. Отримані результати мають належне теоретичне підґрунтя та створюють основу для подальшого розвитку досліджень у цій сфері.

Другий розділ відзначається високим рівнем аналітичної обґрунтованості. У роботі здійснено комплексний аналіз рівня цифровізації аграрних підприємств,

визначено її вплив на економічні та екологічні результати діяльності. Автором запропоновано методичний підхід до оцінювання рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій на основі інтегрального показника, що враховує техніко-технологічні, інфраструктурні та інформаційно-аналітичні компоненти. Важливим є також розроблення інтегрального індексу екологічної цифрової трансформації (EDTI), який поєднує показники цифрової зрілості та екологічної ефективності. Аналітичні висновки базуються на використанні значного масиву статистичних даних і відображають реальний стан розвитку аграрного сектору, що підтверджує їх достовірність та практичну значущість.

У третьому розділі дисертації обґрунтовано напрями підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств в умовах цифрової економіки. Зокрема, розроблено організаційно-економічний механізм підвищення фінансової спроможності підприємств на засадах цифровізації, який передбачає інтеграцію цифрових інструментів у внутрішній економічний механізм підприємства. Заслугує на увагу застосування економетричного підходу до оцінювання впливу цифровізації на фінансові результати підприємств, що забезпечує кількісне обґрунтування отриманих висновків. Практичну цінність мають також запропоновані стратегічні орієнтири розвитку аграрних підприємств, сформовані на основі кластеризації країн за показниками цифровізації, інноваційності та ефективності аграрного виробництва.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується використанням широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, серед яких: системний підхід, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, статистичні та економіко-математичні методи, кореляційно-регресійний аналіз, SWOT-аналіз. Їх застосування є адекватним поставленим завданням і забезпечує належний рівень достовірності отриманих результатів.

Важливим фактором достовірності є використання значної інформаційної бази, що включає офіційні статистичні дані, нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців, а також матеріали діяльності

аграрних підприємств та результати власних досліджень автора. Це забезпечило об'єктивність сформульованих висновків та їх відповідність сучасним умовам функціонування аграрного сектору.

Отримані у дисертації результати погоджуються з сучасними концепціями цифрової трансформації економіки, інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору, а також відповідають актуальним тенденціям розвитку цифрової економіки.

Загалом, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та підтвердженими результатами теоретичних та прикладних досліджень, що свідчить про високий рівень виконання дисертаційної роботи та її вагому наукову та практичну значущість.

Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження Синенка Ігоря Миколайовича полягає у поглибленні теоретико-методичних засад та обґрунтуванні прикладних підходів до розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах цифрової економіки, що забезпечує підвищення ефективності їх функціонування та формування конкурентних переваг.

Автором удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження шляхом розширеного трактування інформаційно-комунікаційних технологій як цілісної цифрової екосистеми управління аграрним підприємством. Запропоновано розглядати ІКТ не лише як інструмент обробки інформації, а як інтегровану систему, що поєднує інформаційні ресурси, технології та управлінські процеси, що забезпечує підвищення ефективності діяльності підприємства.

Важливим науковим результатом є розвиток концептуальних засад цифрової трансформації аграрного виробництва через формування системної моделі цифровізації, яка структурує передумови цифрового розвитку на інфраструктурні та соціально-поведінкові та відображає взаємозв'язок між

технологіями, напрямками їх використання та результатами функціонування підприємств.

Суттєвим вкладом у розвиток методичного інструментарію є удосконалення підходу до оцінювання рівня цифровізації аграрних підприємств на основі інтегрального показника, що враховує технічні, інфраструктурні та аналітичні аспекти використання ІКТ. Такий підхід дозволяє більш об'єктивно визначати рівень цифрової зрілості підприємств та формувати напрями її підвищення.

Наукову новизну становить розроблення методичних засад оцінювання екологічної ефективності цифровізації шляхом інтеграції показників цифрової зрілості та екологічної результативності до єдиного узагальнюючого індексу. Це забезпечує комплексний підхід до оцінки наслідків впровадження цифрових технологій у діяльність аграрних підприємств.

Автором удосконалено організаційно-економічний механізм підвищення фінансової спроможності аграрних підприємств, що ґрунтується на інтеграції цифрових інструментів у внутрішню систему управління та передбачає структурування процесів цифровізації за функціональними напрямками. Запропонований підхід сприяє підвищенню прозорості фінансових потоків, зниженню транзакційних витрат та посиленню аналітичної складової управління.

Подальшого розвитку набули наукові підходи до класифікації цифрових технологій в аграрному секторі за їх функціональною роллю в інформаційно-комунікаційній інфраструктурі, що забезпечує системність у розумінні процесів цифрової трансформації підприємств.

Значним є удосконалення методичного підходу до оцінювання впливу цифровізації на фінансові результати аграрних підприємств, що базується на використанні економетричних моделей з урахуванням показників цифрового середовища та продуктивності праці, що дозволяє кількісно обґрунтувати ефективність впровадження цифрових технологій.

Практично орієнтованим результатом є обґрунтування організаційно-економічних засад формування стратегічних орієнтирів розвитку аграрних

підприємств на основі кластеризації країн за рівнем цифровізації, інноваційності та ефективності виробництва, що створює основу для адаптації кращих міжнародних практик до вітчизняних умов.

Значущість дисертації для науки та практики.

Наукова значущість роботи полягає у поглибленні теоретичних підходів до розуміння інформаційно-комунікаційної інфраструктури як системного елементу управління аграрним підприємством. Запропоновані автором положення розширюють наукові думки про роль цифровізації в забезпеченні фінансової стійкості, підвищенні продуктивності та формуванні конкурентних переваг підприємств. Розроблені концептуальні засади цифрової трансформації та системна модель цифровізації створюють підґрунтя для подальших наукових досліджень у сфері цифрової економіки та аграрного менеджменту.

Практична значущість дисертації підтверджується впровадженням розроблених положень та рекомендацій у діяльність суб'єктів господарювання та органів місцевого самоврядування. Зокрема, методичні підходи до оцінювання рівня розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та ефективності використання цифрових технологій були використані в діяльності ТОВ «УСТЯ» Гайсинського району Вінницької області, де на їх основі сформовано внутрішні підходи до аналізу ефективності ІКТ-рішень та розроблено план цифрової трансформації підприємства на середньострокову перспективу.

Важливе практичне значення мають також запропоновані автором організаційно-економічні механізми підвищення фінансової спроможності аграрних підприємств на засадах цифровізації, які дають змогу забезпечити прозорість фінансових потоків, оптимізацію витрат та підвищення обґрунтованості управлінських рішень. Розроблені методичні підходи до оцінювання екологічної цифрової трансформації були використані в аналітичній діяльності органів місцевого самоврядування, що сприяє підвищенню якості прийняття управлінських рішень на регіональному рівні.

Практична апробація результатів дослідження підтверджується їх використанням у діяльності Джулинської сільської територіальної громади, де застосовано підходи до інтегрального оцінювання цифровізації та екологічної ефективності аграрних підприємств, а також сформовано рекомендації щодо впровадження цифрових інструментів у систему управління розвитком громади.

Окремі результати дисертації впроваджено в навчальний процес Уманського національного університету, зокрема при викладанні дисциплін, пов'язаних із цифровою економікою, інноваційною діяльністю підприємств та інформаційними системами, що сприяє підвищенню якості підготовки фахівців у сфері підприємництва та аграрної економіки.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими, мають прикладну спрямованість, підтверджені практичним впровадженням та становлять вагомий внесок у розвиток теорії та практики цифрової трансформації аграрного сектору економіки.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження Синенка І.М. відображені в опублікованих працях автора. За темою дисертації опубліковано 21 наукову працю, з яких 6 розкривають основні наукові результати дослідження, у тому числі 4 статті у фахових виданнях України, 1 розділ у колективній монографії в Україні та 1 – у колективній монографії за кордоном. Крім того, 15 публікацій представлено у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, що свідчить про належний рівень апробації результатів дослідження та їх обговорення в науковому середовищі.

У наукових публікаціях автора знайшли відображення ключові положення дисертаційної роботи, зокрема теоретичні засади розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств, результати аналізу рівня цифровізації та її впливу на ефективність діяльності підприємств, а також обґрунтування організаційно-економічних механізмів підвищення їх фінансової

спроможності в умовах цифрової економіки. Окрему увагу приділено висвітленню результатів оцінювання рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій, екологічної ефективності цифровізації та формування стратегічних орієнтирів розвитку аграрних підприємств.

Аналіз змісту опублікованих праць, дисертації та анотації дає підстави стверджувати, що основні наукові положення, елементи наукової новизни, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, належним чином відображені у публікаціях автора та отримали апробацію у науковій спільноті.

Анотація дисертації повною мірою відображає зміст дослідження, його логіку, основні результати, елементи наукової новизни та сформульовані висновки, що погоджуються з матеріалами дисертаційної роботи та підтверджують цілісність та завершеність проведеного дослідження.

Дотримання норм академічної доброчесності.

Аналіз дисертаційної роботи Синенка І.М. та опублікованих наукових праць свідчити про дотримання автором норм академічної доброчесності. У дослідженні забезпечено коректне використання джерел інформації, належне оформлення посилань на наукові праці, нормативно-правові акти та статистичні матеріали, що підтверджує рівень наукової культури автора.

Основні положення наукової новизни, висновки та рекомендації сформульовані автором особисто, що підтверджується змістом дисертації та структурою публікацій, у яких чітко визначено особистий внесок здобувача.

Дисертаційна робота відповідає вимогам академічної доброчесності, а представлені в ній результати є достовірними, науково обґрунтованими та такими, що можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях та практичній діяльності.

Дискусійні положення та зауваження до роботи.

Незважаючи на загалом високий рівень теоретичного опрацювання та практичної спрямованості дисертаційного дослідження Синенка І.М., окремі положення роботи мають дискусійний характер і можуть бути предметом наукового обговорення.

1. У роботі запропоновано методичний підхід до оцінювання рівня цифровізації аграрних підприємств на основі інтегрального показника, що враховує техніко-технологічні, інфраструктурні та інформаційно-аналітичні компоненти. Водночас дискусійним є питання щодо універсальності сформованої системи показників, оскільки вона не повною мірою враховує галузеву спеціалізацію аграрних підприємств (рослинництво, тваринництво, переробка тощо), що може впливати на рівень і характер використання цифрових технологій.

2. У дисертації обґрунтовано інтегральний індекс екологічної цифрової трансформації (EDTI), який поєднує показники цифрової зрілості та екологічної ефективності. Разом з тим, вимагає додаткового пояснення вибір екологічних індикаторів та їх вагомості у структурі індексу, оскільки різні аспекти екологічного впливу (викиди, використання ресурсів, відходи) можуть мати різну значущість залежно від типу виробництва.

3. Автором запропоновано класифікувати цифрові технології за функціональними напрямками їх використання в аграрному секторі. Однак дискусійним є питання динамічності цієї класифікації, оскільки швидкий розвиток цифрових рішень (технологій штучного інтелекту, IoT, точного землеробства) може призводити до зміни функціональних меж та появи нових категорій, що потребує більш гнучкого підходу до класифікації.

4. В межах дослідження значна увага приділяється впливу цифровізації на фінансову спроможність підприємств, проте менш детально розкрито ризики цифрової трансформації, зокрема кібербезпекові загрози, залежність від зовнішніх технологічних платформ та потребу у значних інвестиціях. Врахування цих аспектів дозволило б більш комплексно оцінити ефекти цифровізації.

5. Запропоновані стратегічні орієнтири розвитку аграрних підприємств базуються на кластеризації країн за показниками цифровізації, інноваційності та ефективності. Водночас дискусійним є питання можливості прямого перенесення таких підходів на рівень окремих підприємств без урахування

специфіки національного інституційного середовища та обмежень доступу до фінансових та технологічних ресурсів.

6. У дисертації обґрунтовано важливу роль державної політики у розвитку цифрової інфраструктури, проте взаємодія між державою та бізнесом у цьому процесі розкрита недостатньо детально. Зокрема, вимагає більш глибокого аналізу механізм державно-приватного партнерства, інструменти стимулювання цифровізації та роль інституційної підтримки, що є важливим для практичної реалізації запропонованих підходів.

Зазначені зауваження не знижують загальної наукової та практичної цінності дисертаційної роботи, а мають рекомендаційний характер і можуть бути використані для подальшого поглиблення дослідження.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Синенка Ігоря Миколайовича на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке відзначається належним теоретичним рівнем, логічною побудовою, науковою новизною та практичною цінністю отриманих результатів.

У процесі виконання дисертаційної роботи автором отримано нові науково обґрунтовані теоретичні та прикладні результати, які у сукупності вирішують важливе наукове завдання – поглиблення теоретичних засад, розроблення науково-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств, підвищення ефективності їх діяльності та фінансової спроможності.

Зміст дисертації, рівень її наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, повнота викладення результатів у публікаціях, а також дотримання принципів академічної доброчесності дають підстави стверджувати, що дисертаційна робота Синенка Ігоря Миколайовича на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури аграрних підприємств в умовах переходу до цифрової економіки» відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор, Синенко Ігор Миколайович, за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансових ринків та технологій
Державного податкового університету

Олена ГУДЗЬ